

Cymraeg Ail Iaith

Cyfodau Allweddol 2-4

Uwernth Cymru
Welsh Government

www.ycymraeg.org

Cyfnod Allweddol 2: Rhaglen Astudio

Ysgrifennu

Sgiliau

Dylid rhoi cyfleoedd i'r dysgwyr:

1. ddefnyddio nodweddion y ffurfiâu a ddefnyddio
2. defnyddio a chysylltu amrywiol o ymadroddion, cwestiynau a brawddegau yn gywir, gan gadarnhau'r gystrawen Gymraeg a defnyddio paragraffau lle bo'n briodol
3. defnyddio atalodi i gyfeirio ystyr priodol, gan gyhwyboda
5. methrin cywirdeb trwy:
 - ddefnyddio ffurfiâu berfol (amser a pherson)
 - negyddu brawddegau
 - defnyddio arddodiaid
 - twngo
 - defnyddio cenedi enwau
6. sillafu geniau syml yn gywir a gwirio'u sillafu trwy ddefnyddio dulliau amrywio, gan gynnwys TGCH

Defnyddir y rhagenwau hyn er mwyn pwyslais, er enghraifft:
 "Pwy bla hwn?" "Myfi!"

Mae'n rhaid i'r rhagenwau hyn fod yn gysylltiedig â phersonau, neu enwau, neu ragenwau eraill:
 Sian: Fe fwm i yn y disg.
 Sion: A finnau

Mae'n rhaid i'r rhagenwau hyn fod yn gysylltiedig â phersonau, neu enwau, neu ragenwau eraill:
 Sian: Fe fwm i yn y disg.
 Sion: A finnau

Peniarth www.canolfanpeniarth.org

4. Rhagenw

Annibynnol
Mae'n gallu bodoli mewn brawddeg ar eu pennau eu hunain.

fi **ti** **ef** **hi**

myfi **tydi** **efe/hyhi**

Rhagenw
Gair yn lle enw yw rhagenw.

ni **chi** **nhw**

nyni **chwychwi** **hwythwy**

Dibynnol
Dyma'r rhagenwau sy'n dibynnu ar eiriau eraill yn y frawddeg.

fy **dy** **ei**

i **ti** **di** **ef/hi**

i'm **i'ch** **o'i/i'w**

Defnyddir y rhagenwau hyn er mwyn pwyslais, er enghraifft:
 "Pwy bla hwn?" "Myfi!"

Mae'n rhaid i'r rhagenwau hyn fod yn gysylltiedig â phersonau, neu enwau, neu ragenwau eraill:
 Sian: Fe fwm i yn y disg.
 Sion: A finnau

Peniarth www.canolfanpeniarth.org

Ei (gwr.) + **Dy** = **Treigladd Meddal**

Fy = **Treigladd Trwynol**

Ei (ben.) = **Treigladd Llaes**

Peniarth www.canolfanpeniarth.org

Y ffordd hawsaf i ddangos patrwm y treigladau, ac i'ch helpu i gofio'r treigladau, yw drwy ddefnyddio'r tabl canlynol:

Cytsain	Enw	MEDDAL ei (gwr.) + dy	TRWYNOL fy	LLAES ei (ben.)
P	Pensil	ei/dy b ensil	fy m hensil	ei p hensil
T	Teulu	ei/dy d eulu	fy n heulu	ei t heulu
C	Car	ei/dy g ar	fy n ghar	ei c har
B	Brawd	ei/dy f rawd	fy m rawd	
D	Desg	ei/dy d desg	fy n esg	
G	Gwallt	ei/dy w allt	fy n gwallt	
L	Llyfr	ei/dy l yfr		
M	Moron	ei/dy f oron		
Rh	Rhaw	ei/dy r aw		

* g > _

Peniarth www.canolfanpeniarth.org

Y Treigladd Trwynol

gwireiddiol	treigladd
p	mh
t	nh
c	ngh
b	m
d	n
g	ng

Peniarth www.canolfanpeniarth.org

Y Treigladd Trwynol ...

1. Bydd TT ar ôl y rhagenw 'fy'
2. Bydd TT ar ôl 'yn' sy'n golygu 'in'.
3. Bydd – blynedd, blwydd a diwrnod, yn treiglo'n drwynol ar ôl – pum, saith, wyth, naw, deg, deuddeg, pymtheg, deunaw, ugain a 'can'

Byddwch yn ofalus gyda'r treigladd trwynol! Weithiau bydd yn achosi newid yn y gair o flaen y treigladd hefyd e.e. **yngh**ae'r ffordd

Peniarth www.canolfanpeniarth.org

Llenwch y bylchau yn y brawddegau isod.

1. Rwyf yn byw yn _____. (Caerdydd)
2. Mae fy _____ yn gweithio yn y gwasanaeth sifil. (brawd)
3. Rwyf yn gweithio yna ers _____. (10 – blynedd)
4. Fy _____ i yw hyn. (penderfyniad)
5. Mae'n byw bellach yn _____ Cymru. (cefn gwlad)
6. Mae fy merch bellach yn _____ oed. (15 – blwydd)
7. Dechreuais ar y cwrs hyfforddi _____ yn ôl. (5 - diwrnod)

www.canolfanpeniarth.org

Y Treigladau Llaes

gwreiddiol	treigladau
p	ph
t	th
c	ch

www.canolfanpeniarth.org

Y Treigladau Llaes

- Bydd TLI ar ôl 'ei' (ben)
- Bydd TLI ar ôl y cysyllteiriau **a** (*and*) a **na** (*than*)
- Bydd TLI ar ôl **â**, **gyda** a **tua**
- Bydd TLI ar ôl **ni** a **na**
- Bydd TLI ar ôl y rhifolion **tri** a **chwe**

www.canolfanpeniarth.org

Llenwch y bylchau yn y brawddegau isod.

1. Cafodd y ferch ei _____ yn ddirprwy bennaeth. (penodi)
2. Ni _____ y mater hwn yn y cyfarfod. (trafod)
3. Mae'n rhaid trafod y mater gyda _____. (pawb)
4. Rwyf wedi dod â _____ gyda mi. (parsel)
5. Mae tua chwe _____ ar y cwrs. (person)
6. Rwy'n deall na _____ wybod am y cyfarfod. (cawsoch)
7. Dewch draw tua _____ o'r gloch. (pedwar)

www.canolfanpeniarth.org

ei

Mae ei gwrywaidd yn achosi treigladau meddal.

ei ben e

ei drwyn e

ei geg e

Mae ei benywaidd yn achosi treigladau llaes.

ei phen hi

ei thrwyn hi

ei cheg hi

www.canolfanpeniarth.org

Ond:

ei gilydd

...sy'n gywir bob amser, hyd yn oed os ydyn ni'n siarad am fwy nag un person.

e.e. Asesodd y disgyblion waith **ei** gilydd.

Edrychodd y plant ar **ei** gilydd yn syn.

www.canolfanpeniarth.org

Ymarfer - Cywirwch y canlynol:

1. Rhoddodd y ferch ei gas pensiliau yn ei fag.
2. Roedd y plant wrth ei bodd gyda gwersi Addysg Gorfforol.
3. Gweithiodd Siôn yn galed ar eu gwaith cartref.
4. Roedd llyfrau'r disgyblion yn ei bagiau.
5. Torrodd y bachgen ei choes wrth ddisgyn oddi ar ei beic.
6. Edrychodd y ddau fachgen yn gas ar eu gilydd.
7. Cuddiodd y ferch ei far o siocled yn ei gwpwrdd rhag ofn i'w brawd ei ddwyn.
8. Anghofiodd y plant ei cotiau glaw pan aethant i wersylla gyda'r ysgol.
9. Gwisgodd y bachgen ei chot amdano.
10. Bydd blwyddyn 8 yn cael ei gwobrau cyn diwedd yr wythnos.

www.canolfanpeniarth.org
Ymarfer - Cywirwch y canlynol:

1. Rhoddodd y ferch **ei gas** pensiliau yn **ei fag**.
2. Roedd y plant wrth **ei bodd** gyda gwersi Addysg Gorfforol.
3. Gweithiodd Siôn yn galed ar **eu gwaith** cartref.
4. Roedd llyfrau'r disgyblion yn **ei bagiau**.
5. Torrodd y bachgen **ei choes** wrth ddisgyn oddi ar **ei beic**.
6. Edrychodd y ddau fachgen yn gas ar **eu gilydd**.
7. Cuddiodd y ferch **ei far** o siocled yn **ei gwpwrdd** rhag ofn i'w brawd ei ddwyn.
8. Anghofiodd y plant **ei cotiau** glaw pan aethant i wersylla gyda'r ysgol.
9. Gwisgodd y bachgen **ei chot** amdano.
10. Bydd blwyddyn 8 yn cael **ei gwobrau** cyn diwedd yr wythnos.

www.canolfanpeniarth.org
ei neu eu
www.canolfanpeniarth.org
ei

Mae **ei** yn sôn am rywbeth sy'n perthyn i un person.

neu

www.canolfanpeniarth.org
eu

Mae **eu** yn sôn am rywbeth sy'n perthyn i **fwy nag un** person.

e.e. **eu** llyfrau nhw, **eu** dillad nhw,
eu coesau nhw

www.canolfanpeniarth.org
ei (b) / eu / ein

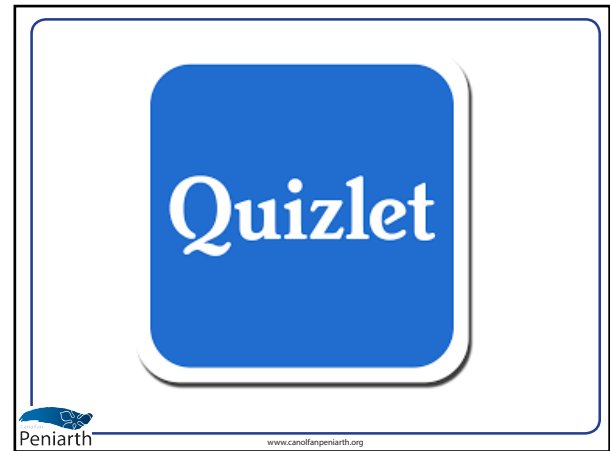
Pan fydd yr enw sydd yn dilyn y rhagenwau yma yn dechrau gyda llafariad, yna rhaid i ni ychwanegu 'h' ar ddechrau'r enw.

Er enghraifft:

ei afal hi	>	ei hafal hi
eu esgidiau nhw	>	eu hesgidiau nhw
ein ysgol ni	>	ein hysgol ni

****Nid yw hyn yn digwydd gydag 'eich'****

www.canolfanpeniarth.org

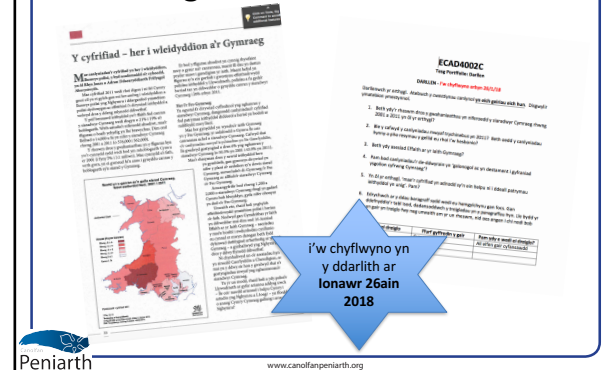

Ymarferion ...

- Gêm y cardiau treiglo
- Ymarferion ar-lein
<http://www.canolfanpeniarth.org/cywirdeb-iaith/>
- Ymarferion ar bapur
- Ymarferion ar-lein
<http://sgiliauiaith.colegcymraeg.ac.uk/tasgau/index.html>
gweithgareddau – 5,7,9,11,13,14,16,17,21

Tasg Portffolio Darllen...

Tan y tro nesa...

- Cofiwch...
 - Blogiau mis Tachwedd a Rhagfyr.
 - Byddia i'n rhoi brawddeg o adborth ar y blogiau bob tro. Tasgau portffolio ydy'r blogiau felly mae'r un rheolau'n wir ynghylch eu chyflwyno'n hwyr ayyb.
 - Tasgau portffolio:
 - blog Tachwedd – portread
 - darlith nesaf (Ionawr 26ain) – tasg ddarllen

